

כ"ב סיון, תשע"ג, 31.5.2013

גיליון מס' 361

פרשת שלח לך

מצוות ציצית וזכירת המצוות

מאת הרב דוד בן זזון

בשני מקומות התורה מצווה אותנו על עשיית ציצית. בספר דברים: 'גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה' (כב, יב), ובספר במדבר: 'ועשו להם ציצית' (טו, לח). התורה עצמה מנמקת את מצוות ציצית: 'והיה לכם לציצית, וראיתם אותו, וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם' וכו'. ומתבקשת השאלה, כיצד הציצית גורמת לזכור את כל מצוות השם?

רש"י מסביר שהזכרון הוא בדרך זו: מנין ציצית בגימטריא הוא 600, יחד עם חמשה קשרים ושמונה חוטים הרי 613. ר' אברהם אבן עזרא כותב שזוהי מצווה ש'כל מי שיש לו בגד בארבע כנפיים שיתכסה בו ביום תמיד, ולא יסירו מעליו, למען יזכרו'. הציצית כבגד נועדה להזכיר לאדם בכל רגע את נוכחות השם. שויתי ה' לנגדי על ידי בגד קבוע שמזכיר לו זאת. לכן, אומר אבן עזרא 'לפי דעתי, יותר הוא חייב להתעטף בציצית בשאר השעות משעת התפילה, למען יזכור ולא ישגה ולא יעשה עבירה בכל שעה'. מאחר והציצית היא בגד שהוא סימן לזיכרון, הסימן צריך להיות בשעה שאדם עלול לשכוח. בשעת התפילה אנו מתעטפים בציצית משום שאנו קוראים את פרשת הציצית. בשעה זו, אנו ממילא עסוקים בדברי קדושה. ברם, בשעה שאדם יוצא לפועלו, בשעה שהוא עסוק בחיי שעה, דווקא אז אומר ר' אברהם אבן עזרא, זהו הזמן לשים ציצית כדי לזכור את נוכחות השם.

בדרך דומה פסע גם בעל ספר החינוך. לדעתו, הציצית היא סמל עבדות. 'כמו נושא חותם אדוניו קבוע בכסותו'. בדומה לדרך בה מסמנים רכוש, כך אדם לובש בגד המסמן לו עצמו את היותו עבד השם. אדם הלובש ציצית מבחירתו החופשית מעיד על עצמו שבחר להיות עבדו של מלך מלכי המלכים.

לעומת פרשנים אלו, הרמב"ן בפירושו על התורה מכוון למקום אחר. לדעתו, הזיכרון אינו בבגד הציצית אלא בחוט התכלת שבציצית. לכך התכוונו חכמים כשאמרו (מנחות מג ע"ב) שהתכלת דומה לים, והים לרקיע, והרקיע לכסא הכבוד. חוט התכלת נועד להזכיר לאדם את 'התכלת העליונה'. אפשר להציע שלדעתו, גם אם אדם יזכור שיש תכלת בשמים מעליו, וכי יש בבגדיו הארציים משהו שמיימי, יהא בזה לתועלתו של האדם.

לעניות דעתי, יש להוסיף הסבר העולה מתוך ההקשר בו מצוות ציצית מוזכרת בתורה.

בספר דברים הציצית מוזכרת בהקשר של מצוות הקשורות בביתו של האדם. אחרי שהתורה מתארת את המצוות אותן האדם פוגש בדרך כמו אבידת אחיך, חמורו או שורו הנופלים בדרך וקן ציפור, התורה עוברת למצוות הבית – מעקה, הכרם והשדה, והציצית. הציצית היא חלק מהלבוש המתאר את ביתו ואורח חייו של האדם בישראל.

לעומת זאת, בספר במדבר מצוות הציצית מופיעה לאחר חטא המרגלים שהוציאו דיבת הארץ רעה, חטא המקושש ביום השבת. אחרי שהיו מי ששכחו את הקב"ה, ופעלו בניגוד לרצונו. כאן למצוות ציצית יש תפקיד אחר. הציצית באה כניגוד וכתרופה. הציצית באה לתת לאדם את התובנה וההכרה המתמדת בנוכחותו של הקב"ה והיותנו עבדים לו. עבדות שהחלה בשחרור מעבדות מצרים, בה נשא הקב"ה על כנפי נשרים את ישראל, ומתגלה בכנפי הציצית ובחוט התכלת הדומה לרקיע. והיא זאת שעשויה להועיל לאדם לזכור את השם אשר הוציאנו מארץ מצרים, ולמנוע אותנו מן החטא.

נמצא שמחד – הציצית היא חלק מלבושו הטבעי של האדם מישראל, ומאידך – היא סמל ואמצעי זכרון להיותנו עבדי ה', הזוכרים את קיומו ונוכחותו כל שעה.

הרב דוד בן זון, ראש מכינת יונתן בקיבוץ עלומים, מהנך בבית הספר הימלפרב, ירושלים.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il